

МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

УДК 351/354:364-78:327

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2024-11.04>

ОЛЕКСАНДР ЄРМАК

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління,
адміністрування та права*

**Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», Україна**
ORCID: 0009-0001-1885-5520

АЛІНА МИРОШНИЧЕНКО

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та права*

**Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», Україна**
ORCID: 0009-0004-5984-4731

Анотація. У статті досліджено сучасний стан міжнародних і національних програм допомоги постраждалим від війни як важливого елемента гуманітарної політики. В умовах збройного конфлікту, що триває в Україні з 2014 року та загострився у 2022 році, питання ефективності таких програм набуває особливої актуальності. У роботі проведено аналіз основних механізмів підтримки постраждалих, включно з наданням фінансової, гуманітарної, соціальної та психологічної допомоги.

Окрему увагу приділено міжнародним організаціям, як-от Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), ЮНІСЕФ та Програма розвитку ООН (ПРООН), які забезпечують значну частину гуманітарної допомоги в Україні. Проаналізовано їхню діяльність, основні програми та масштаби підтримки, включно з багатоцільовою грошовою допомогою, відновленням соціальної інфраструктури, підтримкою дітей і сімей, що постраждали від війни. Висвітлено ключові проблеми реалізації міжнародних програм, зокрема бюрократичні перепони, недостатнє фінансування та труднощі з координацією між різними структурами.

Національні програми допомоги, як-от «Підтримка», програми благодійних організацій («Карітас України») та ініціативи в сфері психічного здоров'я, також відіграють важливу роль у забезпеченні допомоги постраждалим. Визначено основні виклики, які стоять перед національними ініціативами, серед яких недостатнє фінансування, нерівномірний доступ до ресурсів та потреба в довгострокових реабілітаційних заходах.

У статті наголошується на необхідності підвищення ефективності міжнародних і національних програм допомоги шляхом посилення координації між міжнародними структурами й урядом, збільшення фінансування національних ініціатив, розвитку довгострокових програм соціально-економічної інтеграції та розширення доступу до психологічної та медичної підтримки.

Результати дослідження свідчать про те, що інтеграція міжнародного досвіду з локальними можливостями є ключовим фактором ефективної підтримки постраждалих від війни. Оптимізація механізмів допомоги не лише забезпечить базові потреби населення, а й сприятиме сталому відновленню України у післявоєнний період.

Ключові слова: міжнародні програми допомоги, національні програми підтримки, соціальний захист постраждалих, гуманітарна допомога, реабілітація та адаптація, військові конфлікти та наслідки, постраждалі від війни.

INTERNATIONAL AND NATIONAL PROGRAMMES TO ASSIST WAR-AFFECTED PEOPLE: CHALLENGES AND PROSPECTS

UDC 351/354:364-78:327

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2024-11.04>

OLEKSANDR YERMAK

Doctor of Law, Associate Professor,

Professor at the Department of Public Administration and Law

National University “Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”, Ukraine

ORCID: 0009-0001-1885-5520

ALINA MYROSHNYCHENKO

Ph.D. in Public Administration,

Associate Professor at the Department of Public Administration and Law

National University “Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”, Ukraine

ORCID: 0009-0004-5984-4731

Abstract. The article examines the current state of international and national programmes of assistance to war victims as an important element of humanitarian policy. In the context of the armed conflict that has been ongoing in Ukraine since 2014 and escalated in 2022, the issue of the effectiveness of such programmes is of particular relevance. This paper analyses the main mechanisms of support for victims, including the provision of financial, humanitarian, social and psychological assistance.

Particular attention is paid to international organisations such as the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), UNICEF and the United Nations Development Programme (UNDP), which provide a significant part of humanitarian assistance in Ukraine. The author analyses their activities, main programmes and the scope of support, including multi-purpose cash assistance, restoration of social infrastructure, support for children and families affected by the war. The key problems of implementing international programmes are highlighted, including bureaucratic obstacles, insufficient funding and difficulties with coordination between different structures.

National assistance programmes, such as ePidtryadka, charitable organisations (Caritas Ukraine) and mental health initiatives, also play an important role in providing assistance to victims. The main challenges facing national initiatives are identified, including insufficient funding, uneven access to resources and the need for long-term rehabilitation measures.

The article emphasises the need to increase the effectiveness of international and national assistance programmes by strengthening coordination between international agencies and the government, increasing funding for national initiatives, developing long-term programmes for socio-economic integration and expanding access to psychological and medical support.

The study findings show that the integration of international experience with local capacities is a key factor in effective support for war-affected people. Optimisation of assistance mechanisms will not only meet the basic needs of the population, but will also contribute to the sustainable recovery of Ukraine in the post-conflict period.

Key words: international assistance programmes, national support programmes, social protection of victims, humanitarian assistance, rehabilitation and adaptation, military conflicts and consequences, war-affected people

---

Постановка проблеми. Сучасний стан міжнародних і національних програм допомоги постраждалим від війни є важливою складовою гуманітарної політики, що зумовлена потребою надання допомоги особам, які зазнали тяжких наслідків конфліктів. В умовах глобалізації та інтенсивного розвитку міжнародних відносин питання забезпечення ефективних механізмів підтримки постраждалих від війни набуває особливої актуальності. У випадку України війна, що триває з 2014 року, а також нові етапи агресії у 2022 році спричинили не лише глибокі соціальні й економічні наслідки, але й породили необхідність створення інноваційних стратегій підтримки осіб, які втратили своє здоров'я, домівки,

а іноді й родини. Водночас світовий досвід виявляє значні проблеми в забезпеченні ефективності гуманітарних програм, що не завжди здатні оперативно реагувати на зростаючі потреби постраждалих. Міжнародні організації та національні інституції стикалися з труднощами в координації своїх зусиль, а також в адаптації програм до конкретних контекстів і реалій кожної країни. Отже, дослідження міжнародних і національних програм допомоги постраждалим від війни є не лише своєчасним, а й необхідним для вироблення рекомендацій щодо оптимізації таких програм з урахуванням реальних потреб і можливостей.

Попри численні спроби створення ефективних гуманітарних механізмів для постраждалих від війни, існують серйозні проблеми в забезпеченні безперервної та ефективної їх реалізації. По-перше, часто спостерігається неузгодженість між міжнародними організаціями та національними урядами щодо пріоритетних напрямів допомоги, що ускладнює виконання програм. По-друге, існує проблема недостатнього фінансування гуманітарних ініціатив, що обмежує їхній вплив та охоплення. Третім викликом є проблема надання допомоги в умовах складної політичної ситуації, що потребує узгодження гуманітарної допомоги з іншими сферами державної політики. Крім того, потрібно враховувати специфіку потреб постраждалих, оскільки вони є різноманітними й потребують індивідуального підходу до кожної групи осіб. Таким чином, проблема ефективності міжнародних і національних програм допомоги постраждалим від війни залишається відкритою, що потребує глибокого аналізу та розробки нових підходів до її розв'язання.

Мета дослідження. Мета цього дослідження полягає у всебічному аналізі міжнародних і національних програм допомоги постраждалим від війни, виявленні їхніх основних викликів і перспектив розвитку. У межах наукової роботи досліджуються ключові механізми підтримки цивільного населення та військових, які зазнали фізичних, психологічних, соціальних і економічних втрат унаслідок збройних конфліктів.

Особлива увага приділяється ефективності наявних програм, їх адаптації до змінних умов сучасної війни та післявоєнної відбудови. Аналізуються приклади міжнародного досвіду, їх інтеграція у національні стратегії допомоги, а також проблеми координації між державними інституціями, громадськими організаціями й міжнародними партнерами. У дослідженні висвітлюються основні перешкоди, які заважають ефективному функціонуванню таких програм, зокрема бюрократичні бар'єри, недостатність фінансування, проблеми доступності допомоги для всіх категорій постраждалих.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війни завдають значних страждань населенню, спричиняючи фізичні, психологічні та соціально-економічні втрати. У відповідь на ці виклики створено низку міжнародних і національних програм, спрямованих на підтримку постраждалих.

Міжнародні програми допомоги постраждалим від війни в Україні відіграють ключову роль у забезпеченні гуманітарної підтримки та відновленні постраждалих регіонів. Серед провідних організацій, що надають таку допомогу, варто відзначити Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ).

Міжнародні організації, як-от Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), надають багатоцільову грошову допомогу внутрішньо переміщеним особам та іншим постраждалим від конфліктів. Ця підтримка допомагає задовольнити нагальні потреби, включно з тимчасовим житлом, харчуванням і предметами особистої гігієни [1].

УВКБ ООН реалізує програми грошової допомоги для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та інших вразливих категорій населення. Зокрема, організація надає одноразову фінансову підтримку в розмірі 10 800 гривень (приблизно 240 євро) на домогосподарство. З 2022 року таку допомогу отримали близько 368 000 осіб. Крім того, УВКБ ООН забезпечує постраждалих наборами гігієнічних засобів, ковдрами, продуктами харчування тривалого зберігання, а також надає юридичну та психосоціальну підтримку. За оцінками агентства, близько 14,6 мільйона людей в Україні потребують гуманітарної допомоги та захисних послуг, що становить приблизно 40 % населення країни [2].

Програма розвитку ООН (ПРООН) спільно з урядами України та Іспанії реалізує проекти з відновлення пошкоджених війною шкіл, що сприяє забезпеченню безперервності освіти для дітей у постраждалих регіонах.

ЮНІСЕФ зосереджується на підтримці дітей і сімей, які постраждали від конфлікту. Організація надає грошову допомогу, забезпечує доступ до освіти, охорони здоров'я та психосоціальної

підтримки. Завдяки міжнародній підтримці уряд України збільшив видатки на соціальний захист на 5% у 2021–2023 роках. У бюджеті на 2024 рік передбачено 27,6 мільярда гривень на соціальний захист дітей і сімей, що на 3% більше порівняно з 2023 роком, і ця сума охоплює понад 1,6 мільйона реципієнтів [3].

Незважаючи на значні зусилля міжнародних організацій, існують певні проблеми в наданні допомоги. Зокрема, бюрократичні перепони, недостатнє фінансування й обмежена координація між різними організаціями можуть знижувати ефективність підтримки. Крім того, відсутність автоматизованих процесів і прозорих критеріїв розподілу ресурсів може призводити до нерівномірного доступу до допомоги серед постраждалих.

Таким чином, міжнародні програми допомоги відіграють важливу роль у підтримці постраждалих від війни в Україні, проте для підвищення їхньої ефективності потрібно усунути наявні перешкоди й забезпечити тіснішу співпрацю між усіма залученими сторонами.

На національному рівні благодійні організації, як-от «Карітас України», реалізують багатосекторні проекти, що охоплюють надання психологічної та юридичної допомоги, підтримку в працевлаштуванні та забезпечення засобами до існування. Ці ініціативи сприяють реінтеграції постраждалих у суспільство та відновленню їхнього економічного потенціалу [4].

Також варто відзначити, що значна частина національних програм допомоги постраждалим від війни в Україні спрямовані на забезпечення соціальної, психологічної та фінансової підтримки різним категоріям населення. Однією з таких ініціатив є програма «Підтримка», яка надавала одноразову фінансову допомогу в розмірі 6 500 гривень громадянам, які втратили частину заробітної плати або доходу через військові дії. Подати заявку на цю допомогу можна було до 31 березня 2022 року. За даними Міністерства цифрової трансформації України, станом на кінець березня 2022 року понад 4 мільйони українців подали заявки на отримання цієї допомоги, з яких 2,7 мільйона вже отримали виплати на загальну суму 17,9 мільярда гривень [5].

У сфері психічного здоров'я було запущено всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?», яка надає інструменти для самопомоги та підтримки ментального здоров'я населення. За оцінками спеціалістів, 40–50 % громадян потребуватимуть психологічної допомоги та психосоціальної підтримки різного ступеня інтенсивності [6].

Попри значні зусилля, існують певні проблеми у функціонуванні цих програм. Зокрема, бюрократичні перепони, недостатнє фінансування й обмежена координація між різними організаціями можуть знижувати ефективність надання допомоги. Крім того, відсутність автоматизованих процесів і прозорих критеріїв розподілу ресурсів може призводити до нерівномірного доступу до підтримки серед постраждалих [7].

Згідно з дослідженням Харківського інституту соціальних досліджень, проведеним у 2024 році, 21% респондентів зазначили потребу в грошовій допомозі, 17% – у психологічній допомозі та реабілітації, а 11% – у медичній допомозі, включно з доглядом за хворими. Ці дані свідчать про актуальність національних програм, спрямованих на задоволення цих потреб [8].

Таким чином, національні програми допомоги постраждалим від війни в Україні охоплюють широкий спектр заходів, спрямованих на підтримку населення, проте існує потреба в їх подальшому розвитку й адаптації до змінних умов.

Як міжнародні, так і національні програми мають спільну мету – підтримку постраждалих від війни, забезпечення базових потреб і сприяння соціально-економічній реінтеграції населення. Однак вони різняться за масштабом, джерелами фінансування, рівнем бюрократичної складності та підходами до надання допомоги.

Порівнюючи міжнародні та національні програми, можна відзначити, що міжнародні ініціативи часто мають ширший доступ до ресурсів і глобальний досвід, тоді як національні програми краще розуміють локальні потреби та специфіку постраждалих громад. Оптимальним підходом є поєднання міжнародного досвіду з глибоким знанням місцевого контексту для забезпечення максимально ефективною підтримки.

Попри успішну реалізацію багатьох ініціатив, існують певні труднощі:

– бюрократичні перепони та складна координація між державними структурами й міжнародними партнерами, що уповільнює розподіл допомоги;

- нерівномірний доступ до ресурсів, що пов'язано з логістичними викликами та нестачею інфраструктури у прифронтових районах;
- недостатність фінансування та непрозорість розподілу коштів, що призводить до неефективного використання ресурсів;
- відсутність комплексної стратегії з довгострокового відновлення, що унеможлиблює забезпечення стійкості реінтеграційних процесів.

Для подальшої ефективної роботи як міжнародних, так і національних програм, що допомагають постраждалим від війни, потрібно:

- посилити координацію між міжнародними та національними структурами, щоб уникнути дублювання ініціатив та покращити розподіл ресурсів;
- розширити фінансування національних програм, забезпечивши прозорі механізми контролю витрат і цільове спрямування коштів;
- розвивати довгострокові ініціативи, як-от професійна підготовка та створення нових робочих місць для постраждалих від війни;
- покращити доступ до психологічної підтримки та медичних послуг, особливо у прифронтових і деокупованих районах.

Таким чином, поєднання міжнародного досвіду з національними ресурсами є ключем до створення ефективної системи допомоги. Оптимізація механізмів підтримки не лише забезпечить гуманітарну допомогу, а й сприятиме сталому відновленню України після війни.

Узагальнюючи, зазначимо, що міжнародні та національні програми допомоги постраждалим від війни відіграють критично важливу роль у відновленні та реабілітації постраждалих. Проте для підвищення їхньої ефективності необхідно усунути наявні перешкоди та забезпечити тіснішу співпрацю між усіма залученими сторонами.

Висновки. Міжнародні й національні програми допомоги постраждалим від війни є невід'ємною складовою гуманітарної політики та мають вирішальне значення для відновлення життєдіяльності громадян, які зазнали тяжких наслідків збройного конфлікту. У випадку України війна, що триває вже понад десятиліття, створила безпрецедентні гуманітарні виклики, що потребують комплексних і ефективних механізмів підтримки.

Незважаючи на значні зусилля міжнародних організацій, як-от УВКБ ООН, ЮНІСЕФ та ПРООН, а також численні національні ініціативи, включно з програмами соціальної, психологічної та фінансової допомоги, ефективність цих програм значною мірою обмежена наявними проблемами координації, фінансування, бюрократії та недостатньої адаптації до конкретних потреб постраждалих. Тоді як міжнародні програми мають доступ до значних ресурсів і глобального досвіду, національні програми краще пристосовані до специфіки місцевих умов, що дає змогу точніше задовольняти потреби різних категорій постраждалих.

Таким чином, для забезпечення стійкого відновлення й ефективної допомоги постраждалим від війни в Україні потрібно поєднувати міжнародний досвід із національними можливостями, усунувши наявні бар'єри та зосередивши зусилля на розробці й реалізації комплексних, адаптованих до реальних умов стратегій підтримки. Тільки завдяки такому підходу можна досягти ефективної гуманітарної допомоги та сприяти сталому відновленню країни після війни.

REFERENCES

1. Ofitsiyni veb sait UNHCR Ukraina [Official website of UNHCR Ukraine]. Retrieved from: <https://help.unhcr.org/ukraine/uk/> (accessed December 20, 2024).
2. The humanitarian situation in Ukraine: report for October 2024. Office of the United Nations High Commissioner for Refugees [Humanitarna sytuatsiia v Ukraini: zvit za zhovten 2024 roku. Upravlinnia Verkhovnoho komisara OON u spravakh bizhentsiv]. Retrieved from: <https://data.unhcr.org/en/documents/download/112660> (accessed December 20, 2024).
3. Sytuatsiyni analiz stanovyshecha ditei v Ukraini: 2024 Dytiachyi fond OON (UNICEF) [Situational analysis of the situation of children in Ukraine: 2024 United Nations Children's Fund (UNICEF)]. Retrieved from: https://www.unicef.org/ukraine/media/49201/file/UNICEF_SitAn_Summary_2024_UKR.pdf (accessed December 21, 2024).
4. Ofitsiyni veb sait Karitas Ukrainy [Official website of Caritas Ukraine]. Retrieved from: <https://caritas.ua/diyalnist/> (accessed December 23, 2024).

5. Ofitsiynyi veb sait Ministerstva tsyfrovoi transformatsii [Official website of the Ministry of Digital Transformation]. Retrieved from: <https://thedigital.gov.ua> (accessed December 20, 2024).
6. Ofitsiynyi veb sait Tsentru Hromadskoho zdorovia MOZ Ukrainy [Official website of the Public Health Centre of the Ministry of Health of Ukraine]. Retrieved from: https://www.phc.org.ua/news/startuvala-vseukrainska-programa-mentalnogo-zdorovya-ti-yak-instrumenti-dlya-samodopomogi-ta?utm_source=chatgpt.com (accessed December 20, 2024).
7. Ofitsiynyi veb sait Tsentru Hromadskoho zdorovia MOZ Ukrainy [The official website of The Aspen Institute Kyiv]. Retrieved from: <https://aspeninstitutekyiv.org/> (accessed December 21, 2024).
8. Ofitsiynyi veb sait Kharkivskoho instytutu sotsialnykh doslidzhen (KhISD) [Official website of the Kharkiv Institute for Social Research (KIERS)]. Retrieved from: https://khisr.kharkov.ua/prava-liudyny-v-protsesi-podolannia-naslidkiv-viyny-rezultaty-opytuvannia-2024/?utm_source=chatgpt.com (accessed December 20, 2024).

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Офіційний вебсайт UNHCR Україна. URL: <https://help.unhcr.org/ukraine/uk/> (дата звернення: 20.12.2024).
2. Гуманітарна ситуація в Україні: звіт за жовтень 2024 року. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/download/112660> (дата звернення: 20.12.2024).
3. Ситуаційний аналіз становища дітей в Україні: 2024. Дитячий фонд ООН (UNICEF). URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/49201/file/UNICEF_SitAn_Summary_2024_UKR.pdf (дата звернення: 21.12.2024).
4. Офіційний вебсайт «Карітас України». URL: <https://caritas.ua/diyalnist/> (дата звернення: 23.12.2024).
5. Офіційний вебсайт Міністерства цифрової трансформації. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2024).
6. Офіційний вебсайт Центру Громадського здоров'я МОЗ України. URL: https://www.phc.org.ua/news/startuvala-vseukrainska-programa-mentalnogo-zdorovya-ti-yak-instrumenti-dlya-samodopomogi-ta?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.12.2024).
7. Офіційний вебсайт Аспен Інститут Київ. URL: <https://aspeninstitutekyiv.org/> (дата звернення: 21.12.2024).
8. Офіційний вебсайт Харківського інституту соціальних досліджень (ХІСД). URL: https://khisr.kharkov.ua/prava-liudyny-v-protsesi-podolannia-naslidkiv-viyny-rezultaty-opytuvannia-2024/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.12.2024).